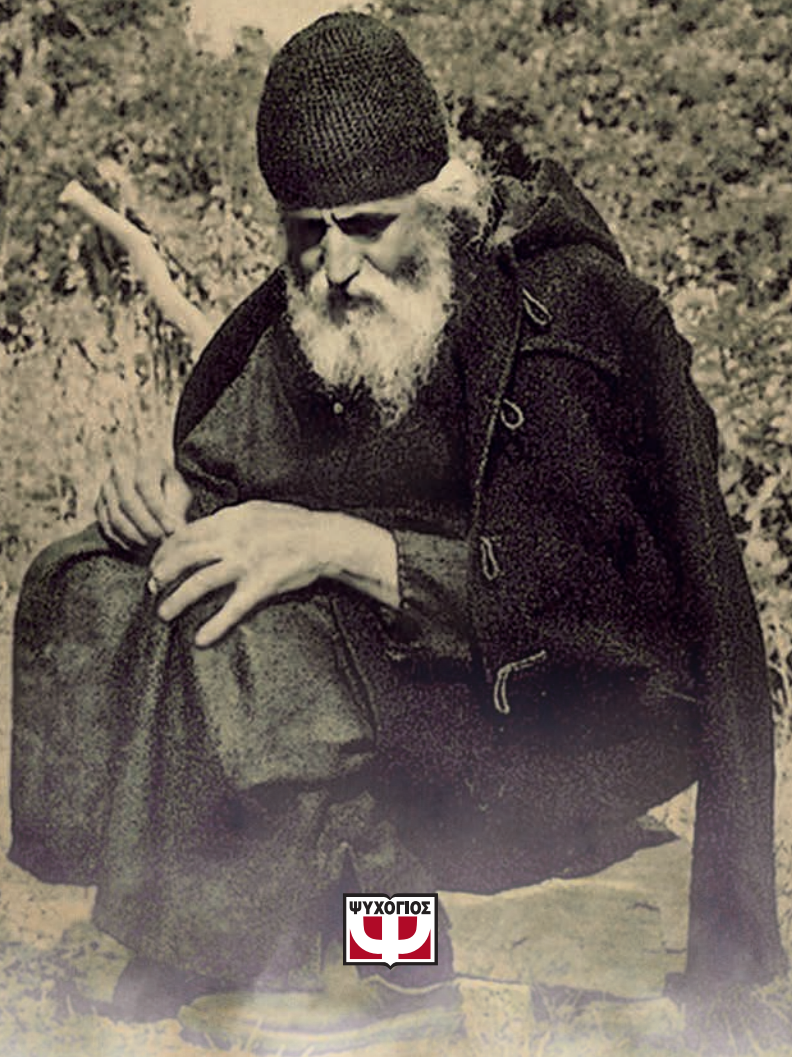

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΦΟΥΚΑΔΑΚΗΣ
ΘΕΟΛΟΓΟΣ

ΑΓΙΟΣ ΠΑΪΣΙΟΣ
Ο ΑΓΙΟΡΕΙΤΗΣ

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Άγιος Παΐσιος ο Αγιορείτης – Η ζωή του και το έργο του**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Γεώργιος Ν. Φουκαδάκης
ΠΡΟΛΟΓΟΣ: Σωτήριος Δεσπότης
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Πέτρος Γιαρμενίτης
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Δημήτρης Χαροκόπος
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Γεώργιος Ν. Φουκαδάκης, 2017

© Φωτογραφίας εξωφύλλου: athosprosopography.blogspot.gr

© Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2017

Πρώτη έκδοση: Ιούνιος 2017

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-2116-2
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-2117-9

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Έδρα: Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση

Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα

Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Head Office: 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΦΟΥΚΑΔΑΚΗΣ
ΘΕΟΛΟΓΟΣ

ΑΓΙΟΣ ΠΑΪΣΙΟΣ
Ο ΑΓΙΟΡΕΙΤΗΣ
Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

*Στους εμπνευστές του εγχειρήματος
κ. Αθανάσιο Ψυχογιό και κ. Σωτήριο Δεσπότη*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	15
ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗ ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΑΓΙΟ ΠΑΪΣΙΟ	18
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	23

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΪΣΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΪΣΙΟΥ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

1. Γέννηση στα Φάρασα της Καππαδοκίας.....	35
2. Οι γονείς του Αγίου Παΐσιου.....	39
3. Ο ξεριζωμός από τα Φάρασα της Καππαδοκίας και ο ερχομός στην Ελλάδα (1924).....	47
4. Η παιδική ηλικία του Αγίου Παΐσιου στην Κόνιτσα.....	55
5. Στην Κατοχή (1940-1944)	71
6. Κατά τον Εμφύλιο πόλεμο (1944-1949).....	77
7. Η στρατιωτική θητεία (1948-1950)	82

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ο ΜΟΝΑΧΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΪΣΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΗ

1. Μονή Εσφιγμένου (Κοινόβιο) (1953-1956)	98
2. Μονή Φιλοθέου (1956-1958).....	107
3. Μονή Στομίου (Κόνιτσα) (1958-1962).....	116
4. Μονή Σινά (Ασκητήριο των Αγίων Γαλακτίωνος και Επιστήμης, 1962-1964).....	133

5. Καλύβη των Αγίων Αρχαγγέλων (Σκήτη Τιμίου Προδρόμου Μονής Ιβήρων, 1964-1967)	142
6. Καλύβη του Υπατίου (Βλάχικα – Κατουνάκια, 1967-1968), Μονή Σταυρονικήτα (1968-1969).....	149
7. Καλύβη του Τιμίου Σταυρού (Μονή Σταυρονικήτα, 1969-1979).....	153
8. Η τελευταία Καλύβη του Οσίου Παΐσιου στην Παναγούδα (Γενέθλιον της Θεοτόκου Μονής Κουτλουμουσίου, 1979-1993).....	162
9. Το τελευταίο διάστημα του επίγειου βίου του Αγίου Παΐσιου στο Ησυχαστήριο Ευαγγελιστής Ιωάννης ο Θεολόγος στη Σουρωτή (5 Νοεμβρίου 1993-12 Ιουλίου 1994).....	200

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΟΥ ΑΣΚΗΣΑΝ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΠΑΪΣΙΟ ΤΟΝ ΑΓΙΟΡΕΙΤΗ

Ο Άγιος Αρσένιος ο Καππαδόκης (1840-1924)	219
Ο Παΐσιος Β΄, Μητροπολίτης της Καισάρειας της Καππαδοκίας (1777-1871) και ο Παΐσιος ο Μέγας	225
Ο Γέροντας Χατζη-Γεώργης ο Αθωνίτης (1809-1886).....	226
Ο παπα-Τύχων ο Ρώσος (1884-1968)	230
Ο Γερο-Πέτρος (ο Πετράκης) (1891-1958).....	235
Ο παπα-Κύριλλος ο Ασκητής της Καλύβης των Εισοδίων (Σκήτη Κουτλουμουσίου) (†1968)	237
Ο Γέροντας Αυγουστίνος ο Ρώσος (1882-1965)	238
Ο Γέροντας Φιλάρετος ο Ρουμάνος (1892-1975).....	240
Ο Γέροντας Παχώμιος ο Απλός (†1967)	241
Ο πατέρας Γεώργιος ο Αναχωρητής (γεν. 1922).....	242
Ο Γέροντας Χαράλαμπος της Μονής Κουτλουμουσίου....	243
Ο Γερο-Παχώμιος (†1974).....	243
Ο πατέρας Σεραφεΐμ, ο Αναχωρητής του Άθωνα	244

Ο Γερο-Κοσμάς ο Παντοκρατορινός (1897-1970).....	244
Ο παπα-Φιλάρετος, Ηγούμενος της Μονής Κωνσταμονίτου	245
Ο Γερο-Εφραίμ «ο τάλας» (†1962)	245
Ο παπα-Σάββας ο Εσφιγμενίτης	246
Ο Γερο-Αββακούμ από τη Βίγλα.....	247
Ο ιερομόναχος Άνθιμος, ο διά Χριστόν σαλός (†1867).....	247
Ο Γερο-Κωνσταντίνος, ο διά Χριστόν σαλός (γεν. 1898)....	248
Ο Γερο-Τρύφων ο Ρουμάνος (1885-1978)	249

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

«ΘΕΙΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ» ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΪΣΙΟΥ

1. Στην παιδική ηλικία: Η εμφάνιση του Χριστού.....	250
2. Στη Μονή Εσφιγμένου (1953-1956): Φως Θεού και κάτι «φοβερό».....	251
3. Στη Μονή Φιλοθέου (1958) και στη Μονή Σινά (1963): Η Παναγία.....	252
4. Στην Καλύβη του Υπατίου (1967-1968): Φως Ουράνιο και Γνώσης.....	252
5. «Θεία γεγονότα» στην Καλύβη του Τιμίου Σταυρού και στο Ησυχαστήριο στη Σουρωτή (1969-1979): Άγιος Αρσένιος, παπα-Τύχων, Αγία Ευφημία, Αγία Αικα- τερίνη, Αββάς Ισαάκ ο Σύρος, φύλακας Άγγελος	253
6. «Θεία γεγονότα» στην Παναγούδα και στο Ησυχαστήριο Ευαγγελιστής Ιωάννης ο Θεολόγος στη Σουρωτή (1979-1994): Ο Χριστός, η Παναγία, οι Άγιοι, ένα «φοβερό Όραμα»	257

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΪΣΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟ

ΟΙ ΔΥΟ ΔΡΟΜΟΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ.....	265
1. Η αποστολή του μοναχού.....	266
2. Η αναχώρηση του μοναχού από τον κόσμο.....	270
3. Ο κίνδυνος της αποτυχίας του μοναχού.....	272
4. Οι Μονές.....	274

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

1. Ο γάμος.....	277
2. Η οικογένεια.....	279
3. Η ανατροφή των παιδιών.....	280
4. Εφηβεία και νεανική ηλικία.....	283

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΘΕΟ

1. Η γνώση του Θεού.....	285
2. Η σχέση του Θεού με τον άνθρωπο.....	287

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ

1. Το «Νέφος» των Αγίων.....	292
2. Τα γνωρίσματα και οι αγώνες των Αγίων.....	293
3. Η τιμή των πιστών στους Αγίους.....	295

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ
ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΡΕΤΕΣ

1. Η προσευχή	298
2. Η αγάπη.....	307
3. Η ταπείνωση.....	312
4. Η πίστη.....	316
5. Ο νους, η καρδιά, η ηθική συνείδηση.....	319
6. Οι καλοί λογισμοί	321
7. Η υπομονή.....	323
8. Η απλότητα	323
9. Η πνευματική ζωή και η άσκηση	325
10. Η ελεημοσύνη.....	331
11. Η ευλάβεια	333
12. Η συνήθεια και η καλή παράδοση	334
13. Η χαρά.....	335
14. Η διάκριση	335

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ
ΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΘΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΜΑΡΤΙΑ

1. Τα πάθη	337
2. Η αμαρτία.....	339
3. Η υπερηφάνεια.....	340
4. Ο εγωισμός.....	341
5. Η απιστία.....	342
6. Η κατάκριση.....	345
7. Η αδικία.....	347
8. Το κοσμικό πνεύμα.....	351
9. Η ζήλεια και η αχαριστία	352
10. Η στενοχώρια και η λύπη.....	353

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ
ΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΟΙΑ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΗ

1. Η μετάνοια	355
2. Η Εξομολόγηση	360
3. Τα όνειρα.....	364

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ
ΛΟΓΟΣ ΟΓΔΩΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΣΘΕΝΕΙΑ

Η ΖΩΗ ΜΑΣ ΣΗΜΕΡΑ	365
1. Ο πόνος	366
2. Η ασθένεια	368

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ
ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΪΣΙΟΥ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΖΩΗ

1. Το βαθύτερο νόημα της ζωής.....	375
2. Το μυστήριο του θανάτου	378
3. Ο Παράδεισος και η Κόλαση	383
4. Η καύση των νεκρών	388
5. Η μετεμψύχωση	389

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ
Ο ΠΡΟΦΗΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΪΣΙΟΥ

1. Τα «δύσκολα χρόνια»	390
2. Η υπέρβαση των «δύσκολων χρόνων» – Οι προφητείες του Αγίου Παϊσίου.....	395
3. Για τους Έλληνες	409
4. Οι εσχατολογικές προφητείες του Αγίου Παϊσίου (Εωσφόρος – Αντίχριστος – 666).....	415
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	425

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Σωτήριος Δεσπότης
*Καθηγητής και Πρόεδρος του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας
του Πανεπιστημίου Αθηνών*

Είναι σχεδόν βέβαιο πως η πρώτη αντίδραση εκείνου που θα πληροφορηθεί την κυκλοφορία του ανά χειράς βιβλίου θα είναι η εξής: «Ακόμη ένα βιβλίο για τον Γέροντα Παΐσιο!» Πράγματι, ο συγκεκριμένος Άγιος του 20ού αι., του οποίου η επίσημη ανακήρυξη της αγιότητας έγινε με την παρέλευση μόλις μίας εικοσαετίας από την κοίμησή του, παραμένει εξαιρετικά δημοφιλής. Μέσω του διαδικτύου κυκλοφορούν, ως επί το πλείστον, «προφητείες» ή λόγια του συνήθως αποκομμένα από τη συνάφειά τους και απογυμνωμένα από την αυθεντική πρόθεση του Αγίου. Τούτο οδηγεί τελικά στο να μην παιδαγωγείται ο αναγνώστης, μέσω της διέγερσης του φιλότιμου, στην όντως ζωή και χαρά που κομίζει ο Χριστός –όπως θα ήθελε και ο Γέροντας–, αλλά στο να εισπράττει χρησμούς και «οράματα» περί του Αντιχρίστου.

Το ανά χειράς πόνημα του Γ. Ν. Φουκαδάκη είναι όντως προϊόν πολυετούς αναζήτησης της αληθινής ταυτότητας του Αγίου, που χρησιμοποιεί ως εργαλεία του τη δόκιμη βιβλιογραφία, την επίσκεψη στους τόπους όπου «περπάτησε» ο Άγιος και τη γόνιμη συζήτηση με πρόσωπα τα οποία όντως συνδέθηκαν με εκείνον. Στόχος δεν ήταν να καταγράψουμε απλώς λόγια και νουθεσίες, αλλά να ανακαλύψουμε, όσο γίνεται αμεσότερα, το φυσικό και ιστορικό περιβάλλον εντός του οποίου ανατράφηκε και έδρασε. Ταυτό-

χρονα, επιχειρήσαμε να έλθουμε σε «επαφή» με όσους και όσα τον επηρέασαν στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του. Έτσι, τα λόγια του, λιτά και χωρίς περιττά ποικίλματα, ενσωματωμένα στη ζωή του, νοηματοδοτούνται και νοηματοδοτούν.

Το πόνημα αυτό ουσιαστικά συνιστά συνέχεια της Μεταπτυχιακής Εργασίας (Μάστερ), η οποία κατατέθηκε από τον συγγραφέα του ανά χειράς βιβλίου στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο το 2014, ύστερα από τριετείς σπουδές στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Σπουδές στην Ορθόδοξη Θεολογία». Θέμα της μεταπτυχιακής εργασίας του ήταν: «Η ασθένεια και ο θάνατος κατά τους Γέροντες Παΐσιο τον Αγιορείτη, Πορφύριο τον Κausοκαλυβίτη και Ιάκωβο Τσαλίκη». Πρώτος επιβλέπων ήταν ο Θανάσης Παπαθανασίου, γνωστός όχι μόνο με την ιδιότητα του αρχισυντάκτη του έγκριτου θεολογικού περιοδικού *Σύναξη*, αλλά και ως συγγραφέας του «μικρού» μα συνάμα ουσιαστικού πονήματος για τον επίσης νεοφανή Άγιο Πορφύριο Κausοκαλυβίτη. Συνεπιβλέπων ήταν και ο υπογράφων τον Πρόλογο στο ανά χειράς βιβλίο. Τότε, στόχος ήταν η ανάδειξη –επί τη βάσει έγκυρων πηγών– της ιδιοπροσωπίας εκάστης οσιακής μορφής του αιώνα μας, με τα ιδιαίτερα χαρίσματα αλλά και την ιδιάζουσα αντιμετώπιση των δύο πλέον οριακών εμπειριών κάθε ανθρωπίνης ύπαρξης: του πόνου και του θανάτου. Η επιτυχής εξέταση σε εκείνη την εργασία αποτέλεσε το έναυσμα ώστε, ερωτηθείς από τον εκδότη κ. Α. Ψυχογιό σχετικά με το ποιος θα μπορούσε να αναλάβει τον σταυρό της σύνταξης μιας «αληθινής» βιογραφίας του Αγίου Παΐσιου, να υποδείξω ανεπιφύλακτα τον κ. Γ. Ν. Φουκαδάκη. Σημειωτέον ότι το εν λόγω πρόσωπο δέχθηκε χωρίς να ζητήσει καμία υλική ανταμοιβή, γεγονός το οποίο έχει τη δική του αξία σε ένα περιβάλλον που δε διστάζει συχνά να καπηλευτεί «τα ιερά και τα όσια» προκειμένου να αποκομίσει ίδια οφέλη.

Συνήθως οι άγιοι παρουσιάζονται στις βιογραφίες τους ως υπεράνθρωποι. Γι' αυτό και, παρ' ότι τους τιμούμε, τους «φυλακίζου-

με» στην εικόνα τους χωρίς να τους αφήνουμε να «αναπνεύσουν» και να εμπνεύσουν τη δική μας καθημερινότητα. Οι άγιοι και ιδίως οι προφήτες, όπως οι Γέροντες Παΐσιος και Πορφύριος, ήσαν αυθεντικοί άνθρωποι οι οποίοι, αληθινά σαγηνευμένοι από το έλεος και την αγάπη του Ιησού, κινητοποιούνταν διαρκώς ελαυνόμενοι από μια «πτώση» που στις μέρες μας έχει χαθεί: τη *δοτική*. Βασικός στόχος της προφητείας δεν είναι να αποκρυπτογραφήσει επακριβώς το μέλλον, το οποίο διαφεντεύει αποκλειστικά ο Θεός της Εξόδου, της αγάπης και της ελευθερίας. Το κέντρο και συνάμα το «κεντρί» της εντοπίζεται στο να μεταμορφώσει το παρόν, προκειμένου να δοκιμάσει κάποιος εδώ και τώρα τη ζωή την αιώνια, η οποία δεν είναι η ζωή μετά θάνατον αλλά η ζωή που δε δοκιμάζει θάνατο, παρά τις πτώσεις και τις αστοχίες της. Όχι σπάνια, ο προφήτης «προφητεύει» προκειμένου να μη γίνουν όσα προφητεύει, αφού η μετάνοια-μεταστροφή του ανθρώπου προκαλεί τη «μετάνοια» του ίδιου του Θεού ο οποίος ονομάζεται ο Ων, αυτός που συνυπάρχει με τους ταπεινούς και καταφρονεμένους (πρβλ. *Ιωνάς*). Γι' αυτό και κοντά στους αληθινούς Πατέρες νιώθει παρηγοριά κάθε «πτωχός τῷ πνεύματι». Εύχομαι η «μετάληψη» του συγκεκριμένου βιβλίου να προσφέρει στον αναγνώστη την αποκάλυψη της αυθεντικής αγιότητας, ώστε να δοκιμάσει και εκείνος, μαζί με όσους αληθινά γνώρισαν και κοινώνησαν τον Ιησού Χριστό και τους αγίους του, την αληθινή χαρά μακριά από τις «ουτοπίες» των δήθεν σωτήρων.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗ ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΑΓΙΟ ΠΑΪΣΙΟ

Κωνσταντίνος Λούλης
*Πολιτικός Διοικητής Αγίου Όρους (1989-1991)*¹

Τον Γέροντα τότε και σήμερα Άγιο Παΐσιο είχα την τύχη να τον γνωρίσω την ημέρα που ανέλαβα επίσημα Πολιτικός Διοικητής του Αγίου Όρους, στις 25 Αυγούστου του 1989.

Μετά την όντως μεγαλοπρεπή τελετή της εγκαταστάσεώς μου στη Διοίκηση, αισθάνθηκα την ανάγκη να γνωρίσω και να πάρω την ευλογία του Γέροντα Παΐσιου, τον οποίο στο παρελθόν, σε επισκέψεις μου στο Άγιον Όρος, δεν είχα την ευκαιρία να γνωρίσω. Πράγματι, την πρώτη εκείνη ημέρα το απόγευμα περπάτησα μόνος μου και έφτασα στο ιδιαίτερα απέριττο κελί του, όπου τον βρήκα μόνο.

Με δέχθηκε με πραγματική καλοσύνη και απλότητα, χωρίς υπερβολές και φιλοφρονήσεις. Στο άκουσμα της ιδιότητάς μου δεν έδειξε καμία έκπληξη, παρά με χάιδεψε στο κεφάλι σαν να ήμουν μικρό παιδί.

Καθίσαμε τότε οι δυο μας σε δύο μικρούς κορμούς κομμένων δέντρων –καθότι δεν υπήρχαν καρέκλες– και μου είπε τα εξής λόγια, γεμάτα νόημα, αγάπη και καλοσύνη, που αποτυπώνονταν

1. Επιστολή του κ. Κωνσταντίνου Λούλη, στις 23-1-2017.

στα μάτια του: «Παιδί μου (σημ.: ήμουν τότε 34 ετών), εδώ που σ' έστειλαν ο Πανάγαθος Θεός και η Υπεραγία Θεοτόκος είναι ένας ευλογημένος τόπος που δεν έχει ανάγκη ανθρώπους με διοικητικές ικανότητες υψηλού επιπέδου. Τη “μηχανή” που έχεις εσύ μέσα σου, γιατί φαίνεσαι έξυπνος και δυναμικός, δε χρειάζεται καν να πατήσεις το κουμπί για να τη βάλεις μπροστά, εδώ που βρίσκεσαι. Δεν υπάρχει ανάγκη. Τη δύναμη αυτή κράτησέ τη, αποταμίευσέ τη μέσα σου, γιατί θα σου χρειαστεί όταν τελειώσεις τη θητεία σου και επιστρέψεις ευλογημένος στις δουλειές και την οικογένειά σου, που κακώς την άφησες, γιατί είσαι πολύ νέος. Αυτά τα χρόνια σ' έχουν ανάγκη τα μικρά παιδιά σου και η νεαρή σύζυγός σου (σημ.: τα παιδιά μου τότε ήσαν 3 και 6 ετών, η δε σύζυγός μου 27).

»Αφού όμως ήρθαν έτσι τα πράγματα και αυτό ήταν το θέλημα της Παναγίας, να κοιτάξεις να εκμεταλλευτείς την κάθε μέρα που θα βρίσκεσαι εδώ για να πλουτίσεις την ψυχή σου με πνευματική τροφή, που βρίσκει κανείς άφθονη στο Άγιον Όρος, αρκεί να το θέλει. Κοίταξε να σφυρηλατήσεις τις χριστιανικές και ηθικές αρχές σου καθώς και να καταλάβεις το πραγματικό νόημα της ζωής.

»Πρέπει να συνειδητοποιήσεις πως η πιο όμορφη μέρα της ζωής είναι η μέρα της κοιμήσεως, δηλαδή της αναχωρήσεώς μας προς την αιωνιότητα. Στη ζωή των ουρανών – εκεί όπου δεν υπάρχει τέλος, αρκεί να φύγεις τότε με την ψυχή σου ανάλαφρη, χωρίς να έχεις βάρη.

»Μην κοιτάς που σήμερα είναι μια όμορφη αυγουστιάτικη μέρα με τον ουρανό καταγάλανο. Θα έρθουν σύντομα μέρες που θα δούμε τα πάνω κάτω. Θ' ανοίξει το ασκί του Αιόλου τόσο στα εκκλησιαστικά όσο και στα πολιτικά θέματα, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στις γύρω χώρες. Θα είναι μεγάλο κέρδος για την ψυχή σου και για την υπόλοιπη ζωή σου, που θα γράφεις κάθε μέρα τις εξετάσεις σου, να συνδεθείς με τον Χριστό και να τον βλέπεις όπως βλέπει ο γιος τον πατέρα του, φιλικά και με αγάπη, όχι με φόβο σαν να βλέπεις απέναντί σου έναν δικαστή. Να μιλάς μέ-

σα από τις προσευχές σου στον Χριστό, σαν να είναι ο καλός σου φίλος και το στηρίγμα σου. Όχι για ασήμαντα πράγματα αλλά για σοβαρά και σημαντικά θέματα που έχεις ανάγκη να σε φωτίσει, να σε στηρίξει και να σε καθοδηγήσει. Για να σ' ακούσει όμως, πρέπει να είσαι ειλικρινής και τίμιος απέναντί του και να μην κάνεις πονηριές. Ο Κύριος βλέπει τα πάντα.

»Όταν θα τελειώσεις την εδώ θητεία σου, ο Χριστός και η Παναγία θα σ' ανταμείψουν με πολλή προκοπή και πρόοδο στη δουλειά σου. Πρόσεξε να μείνεις πάντα ταπεινός και να μην πάθεις την ασθένεια του ύψους. Να μην ξεχνάς πως δε θα πάρεις τίποτα μαζί σου όταν φύγεις. Και αυτά που θα δημιουργήσεις, να είναι με μέτρο. Όχι περιττά και υπερβολικά πράγματα. Οι μεγάλες κληρονομίες φέρνουν διχόνοια και ανακατέματα στις οικογένειες».

Αφού στη συνέχεια του άνοιξα και εγώ την καρδιά μου, μιλήσαμε αρκετά. Φεύγοντας από εκείνη την αξέχαστη πρώτη συνάντησή μας –γιατί επακολούθησαν στη συνέχεια πάρα πολλές ακόμη–, ήμουν πραγματικά χαρούμενος, ανάλαφρος και συγκλονισμένος γιατί κατάλαβα πως είχαν ήδη συντελεστεί πολλές σημαντικές αλλαγές στον προσανατολισμό μου, σε σκέψεις που είχα κάνει τόσο για τα διοικητικά καθήκοντα όσο και για την προσωπική μου ζωή.

Τα γεγονότα που επακολούθησαν στη δεκαετία του '90, που ξεκίνησε ύστερα από τέσσερις μήνες, με έκαναν να σκέφτομαι τα λόγια του καθημερινά, γιατί πραγματικά ήσαν προφητικά και επαληθεύτηκε σε όλα.

Η πτώση όλων των κομμουνιστικών καθεστώτων, στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και στη Σοβιετική Ένωση, έφερε πραγματικά τα πάνω κάτω. Ομοίως, οι αλλαγές στην κορυφή της Ορθόδοξης Εκκλησίας, στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, στην Αρχιεπισκοπή της Ελλάδος καθώς και στα περισσότερα Ορθόδοξα Πατριαρχεία επαλήθευσαν τα λόγια του.

Παράλληλα, στην προσωπική και επαγγελματική μου ζωή, όπου πραγματοποιούνταν μεγάλα άλματα την εποχή εκείνη, σκε-

πτόμουν καθημερινά τα λόγια και τις παραινέσεις του. Πραγματικά, διαμένοντας στο Άγιον Όρος τουλάχιστον 25 μέρες τον μήνα (σε αντίθεση με άλλους Πολιτικούς Διοικητές), τελικά κέρδισα πολλά και πολύτιμα για τη ζωή μου. Τους 24 προσεχείς μήνες, όσους διήρκεσε η θητεία μου στο Άγιον Όρος, επισκεπτόμενος όλα τα μοναστήρια, τις σκήτες και τα κελιά της Αθωνικής Πολιτείας, μίλησα με πνευματικούς γέροντες με μεγάλο ανάστημα, μελέτησα σε βιβλιοθήκες μονών, διάβασα πολλά πνευματικά βιβλία και γενικά καλλιέργησα την ορθόδοξη πίστη μου, που μέχρι τότε απλώς επιφανειακά είχα προσεγγίσει.

Ειλικρινά, νιώθω μεγάλη ευγνωμοσύνη στον Πανάγαθο Θεό και την Υπεραγία Θεοτόκο, που αξιώθηκα να γνωρίσω τούτον τον πραγματικά Άγιο Γέροντα. Μέσα από τις πολλές συζητήσεις μας όμως, και γνωρίζοντας τον απλό και υπέροχο χαρακτήρα του, νιώθω πως τώρα που βρίσκεται ψηλά στους ουρανούς, δίπλα στον Χριστό που τόσο αγαπούσε, θα αισθάνεται πολύ πόνο επειδή πολλοί άνθρωποι εμπορευματοποίησαν τη μνήμη του προκειμένου να κερδοσκοπήσουν. Δε θα ξεχάσω την έκπληξη αλλά και αγανάκτησή μου, όταν προ ετών είδα έναν μικροπωλητή στα Τέμπη να πουλάει κομποσκοίνια, πανάκριβα μάλιστα, φτιαγμένα δήθεν από τον... Γέροντα Παΐσιο!

Ο Γέροντας Παΐσιος ήταν ένας πολύ απλός και προπαντός ανυπόκριτος άνθρωπος. Δεν του άρεσαν ούτε τα μεγαλεία, ούτε οι κολακείες, ούτε η προβολή. Ήταν ένας ιδανικός και υποδειγματικός μοναχός.

Εύχομαι η ευχή του και η αγάπη του να μας σκεπάζει όλους, τόσο εμάς που είχαμε την τύχη να τον γνωρίσουμε όσο και τους υπόλοιπους ανθρώπους, που τους ένιωθε δικούς του επειδή, αν και δεν τους είχε γνωρίσει ποτέ, προσευχόταν ανελλιπώς για αυτούς.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«**Α**υτοβιογραφία» θα μπορούσε να είναι ο ακριβής τίτλος του «**Α**νά χείρας βιβλίου με θέμα τον Άγιο Παΐσιο τον Αγιορείτη, καθώς περικλείει τον Βίο και τους Λόγους του Αγίου, έτσι όπως τα μετέφερε ο ίδιος.

Αναφερόμενος στους Αγίους, ο Άγιος Παΐσιος ο Αγιορείτης έλεγε ότι «όσα και να γράψουν τα Συναξάρια, είναι πολύ λίγα, γιατί από τους Αγίους δεν έχουμε τη ζωή τους, αλλά την υπερχείλιση της ζωής τους. Θα ήταν ανόητοι οι Άγιοι, αν φανέρωναν όσα έζησαν *έν τῷ κρυπτῷ*. Φθάνουν όμως και τα λίγα που γνωρίζουμε από τη ζωή τους, για να βοηθηθούμε, αρκεί να μας κεντούν την καρδιά, για να τα βάζουμε σε εφαρμογή».¹ Τούτα είναι βέβαιο ότι ισχύουν και για τον Άγιο Παΐσιο. Έγραφε επίσης για το πόσο αδικούνται οι Άγιοι με το να εστιάζουμε μόνον στις εξωτερικές τους αρετές, όσες δεν μπόρεσαν να αποκρύψουν ή τους διέφυγαν. Η μεγάλη αγάπη τους ήταν αυτή που τους ανάγκαζε σε τούτη την πνευματική ελεημοσύνη προς τον κόσμο, ενώ ο πνευματικός τους πλούτος παραμένει σχεδόν άγνωστος σε εμάς.² Ο Άγιος Παΐσιος

1. Βλ. *Άγιου Παΐσιου Αγιορείτου Λόγοι Ε΄. Πάθη και Αρετές*, Σουρωτή Θεσσαλονίκης, έκδ. Ιερού Ησυχαστηρίου Ευαγγελιστής Ιωάννης ο Θεολόγος, ⁵2015, σ. 158.

2. Βλ. *Μοναχού Παΐσιου Αγιορείτου, Αγιορείται Πατέρες και Αγιορείτικα*, Σουρωτή Θεσσαλονίκης, έκδ. Ιερού Ησυχαστηρίου Ευαγγελιστής Ιωάννης ο Θεολόγος, ¹⁵2012, σ. 8, 39.

παρότρυνε τους λαϊκούς να ωφεληθούν από τα θετικά της μοναχικής άσκησης, όπου αναπτύσσεται με μεγαλύτερη ακρίβεια και χωρίς περισπασμούς η σχέση με τον Θεό, ως «βία φύσεως διηνεκής». Χρησιμοποιούσε επίσης από την *Κλίμακα* του Οσίου Ιωάννη του Σιναΐτη τη φράση: «φῶς μοναχοῖς ἄγγελιοι, φῶς κοσμικοῖς μοναχοί». ³ Οι εντολές, τόνιζε, δεν είναι άλλες για τους μοναχούς και άλλες για τους λαϊκούς, καθότι ο παράδεισος είναι ένας. ⁴

Από τότε που ο Όσιος Παΐσιος ήταν εν ζωή υπήρχαν ορισμένοι που εκμεταλλεύονταν το όνομά του για ιδιοτελείς σκοπούς και παραποιούσαν τον λόγο του. Έλεγε ο Όσιος: «Φτάνουν στο σημείο να χρησιμοποιούν το όνομά μου, ακόμη και φωτογραφία μου, για να δίνουν την εντύπωση στον κόσμο ότι έχουν επικοινωνία μαζί μου. [...] Ένας [λαϊκός] έκανε το λογιστή πρώτα, κάπου δούλευε, αλλά τώρα γυρίζει όλη τη Βόρεια Ελλάδα και παρουσιάζεται πως είναι υποτακτικός μου. Λέει ότι του έδωσα το διορατικό και άλλα τέσσερα-πέντε χαρίσματα, και έτσι πλανά τον κόσμο και μαζεύει χρήματα». ⁵ Κάποιοι πήγαιναν στην Καλύβη του Αγίου έχοντας πλανεμένες ιδέες. Όταν έβγαιναν από το Άγιον Όρος, ισχυρίζονταν ότι λάμβαναν εντολές από τον Όσιο και έκαναν κηρύγματα βλάπτοντας πολύ τους ανθρώπους. Παρουσίαζαν μάλιστα και κάποια βιβλία που τους είχε δώσει παλαιότερα ως ευλογία ο Άγιος, ώστε να γίνονται πιστευτοί ότι τάχα τον συμβουλευόνταν, ενώ εκείνοι έλεγαν τα δικά τους. ⁶

Σκοπός του ανά χείρας βιβλίου είναι να παρουσιάσει με τη με-

3. Βλ. Ιωάννου Σιναΐτου, *Κλίμαξ*, Ωρωπός Αττικής, έκδ. Ιεράς Μονής Παρακλήτου, ⁷1994, σ. 33, 313.

4. Βλ. Γέροντος Παΐσιου Αγιορείτου, *Επιστολές*, Σουρωτή Θεσσαλονίκης, έκδ. Ιερού Ησυχαστηρίου Ευαγγελιστής Ιωάννης ο Θεολόγος, 1994, σ. 180.

5. Βλ. *Γέροντος Παΐσιου Αγιορείτου Λόγοι Γ'*. *Πνευματικός Αγώνας*, Σουρωτή Θεσσαλονίκης, έκδ. Ιερού Ησυχαστηρίου Ευαγγελιστής Ιωάννης ο Θεολόγος, ¹³2014, σ. 222.

6. Βλ. *Γέροντος Παΐσιου Λόγοι Γ'*, ό.π., σ. 225.

γαλύτερη δυνατή ακρίβεια τον Βίο του Αγίου Παΐσιου και το θεολογικό βάθος των λόγων του. Ο ίδιος ο Άγιος Παΐσιος απεκάλυψε πολλά γεγονότα από τη ζωή του (παιδική ηλικία, σχολείο, στρατός, μοναχικός βίος, ασθένειά του, κ.λπ.). Επίσης, έγραψε και μίλησε πολύ για ποικίλα θέματα (οικογένεια, μετάνοια, θάνατος, προφητικός λόγος, κ.λπ.). Επομένως, με μια προσεκτική έρευνα στις πηγές δεν είναι δυνατόν να μην αποκαλυφθεί η αλήθεια του Βίου και του Λόγου του Αγίου. Σημαντικό γεγονός αποτελεί το ότι σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα, με τη συμπλήρωση μόλις είκοσι ετών από την κοίμησή του, η Εκκλησία προχώρησε στην ανακήρυξη της αγιότητας του Οσίου Παΐσιου του Αγιορείτη. Το αισθητήριο του λαού του Θεού, ενόσω ο Άγιος ακόμα ζούσε στον κόσμο, αντιλαμβανόταν το άρωμα της αγιότητάς του. Γι' αυτό και η Πατριαρχική Σύνοδος της Εκκλησίας «πιέστηκε» από το πλήρωμά της, τη στιγμή που σε άλλες περιπτώσεις περιμένει πενήντα ή και εκατό χρόνια μετά την κοίμηση ενός Αγίου. Στην περίπτωση του τιμώνται εικόνες του, υπάρχουν ναοί αφιερωμένοι στο όνομά του και τελείται η Ακολουθία του, όσο κι αν ο ίδιος από ταπεινώση ποτέ δεν περίμενε κάτι τέτοιο. Ο Όσιος Παΐσιος είχε πει αναφερόμενος σε άλλους Αγίους (κάτι που πλέον ισχύει και για τον ίδιο): «Οι Άγιοι, όταν αναγνωρίζονται από την Εκκλησία, αισθάνονται υποχρέωση να μας βοηθούν· αναγκάζονται κατά κάποιον τρόπο να βοηθούν περισσότερο, αλλά και ο Θεός τούς στέλνει να βοηθούν τον κόσμο».⁷

Παρότι ανάξιοι και δίχως να το επιδιώξουμε, μας ζητήθηκε να γράψουμε τον Βίο του Αγίου Παΐσιου. Όταν το 2013, κατά τη διπλωματική εργασία μας για το Μάστερ, είχαμε αρχίσει να γράφουμε για τη ζωή, την ασθένεια και τον θάνατο του Γέροντα Παΐσιου (παράλληλα και για τους Γέροντες Πορφύριο Κauso-

7. Βλ. *Γέροντος Παΐσιου Λόγοι ΣΤ'*. *Περί προσευχής*, Σουρωτή Θεσσαλονίκης, έκδ. Ιερού Ησυχαστηρίου Ευαγγελιστής Ιωάννης ο Θεολόγος, 2012, σ. 102.

καλυβίτη και Ιάκωβο Τσαλίκη), η ενασχόληση ήταν ακόμα σχετικώς «ελαστική». Η Εκκλησία δεν είχε προχωρήσει στην αγιοκατάταξη του Αγίου Παΐσιου. Παρότι όλοι περίμεναν πως αυτό θα γινόταν σύντομα, εντούτοις δεν είχε ακόμα συμβεί. Εξ αρχής μάς ενδιέφερε να εξακριβώσουμε αν θα ήταν ευάρεστο στον Άγιο να γραφτεί κάτι ακόμα για τον ίδιο. Όσους Πνευματικούς συμβουλευτήκαμε στο Άγιον Όρος και στον κόσμο, όλοι μάς προέτρεψαν να γράψουμε. Είναι αλήθεια πως, όσα βιβλία και να γραφούν, θα είναι λίγα για το μέγεθος του νέου Αγίου της Εκκλησίας μας. Έτσι, αρχίσαμε να ξεπερνάμε τους αρχικούς ενδοιασμούς μας. Όταν πήγαμε στην Κόνιτσα πειστήκαμε ότι θα έπρεπε να ολοκληρώσουμε τη συγγραφή. Το βιβλίο αυτό θα απευθυνόταν περισσότερο στον κοσμικό άνθρωπο προκειμένου να γνωρίσει τον Βίο και τον Λόγο του Αγίου, αλλά και σε κάθε πιστό που θα ήθελε να κάνει ένα διαφορετικό ταξίδι στον μυστικό κόσμο του μεγάλου σύγχρονου Αγίου. Όταν γράφουμε (και διαβάζουμε) για τους Αγίους, έλεγε ο Άγιος Παΐσιος, ωφελούμαστε οι ίδιοι, γιατί τους θυμόμαστε και προσπαθούμε να τους μιμηθούμε. Αυτό συγκινεί πολύ τους Αγίους και τους κάνει να μας βοηθούν για να φτάσουμε κοντά τους.⁸

Προκειμένου να γράψουμε για τον Άγιο Παΐσιο στηριχθήκαμε στα τέσσερα βιβλία που ο ίδιος ο Άγιος συνέγραψε: *Άγιος Αρσένιος ο Καππαδόκης* (1975), *Γέρων Χατζη-Γεώργης ο Αθωνίτης* (1986), *Αγιορείται Πατέρες και Αγιορείτικα* (1993) και *Επιστολές* (1994). Επίσης, αντλήσαμε πολλά από τους Λόγους που απηύθυνε προς τις μοναχές του Ησυχαστηρίου Ευαγγελιστής Ιωάννης ο Θεολόγος στη Σουρωτή και διασώθηκαν με θαυμαστή ακρίβεια. (Οι έξι τόμοι, υπό τον γενικό τίτλο *Γέροντος Παΐσιου Αγιορείτου Λόγοι*, είναι οι εξής: Α. *Με πόνο και αγάπη για το σύγχρονο*

8. Βλ. Γέροντος Παΐσιου Αγιορείτου, *Ο Γέρων Χατζη-Γεώργης ο Αθωνίτης 1809-1886*, Σουρωτή Θεσσαλονίκης, έκδ. Ιερού Ησυχαστηρίου Ευαγγελιστής Ιωάννης ο Θεολόγος, ¹¹2010, σ. 7.

άνθρωπο, 1998· Β. Πνευματική αφύπνιση, 1999· Γ. Πνευματικός Αγώνας, 2001· Δ. Οικογενειακή Ζωή, 2002· Ε. Πάθη και Αρετές, 2006· ΣΤ. Περί προσευχής, 2012.) Μελετήσαμε επίσης επιστολές του Αγίου Παΐσιου προς γνωστούς του, διάφορες άλλες ομιλίες του αλλά και συμβουλές του σε προσκνητές στο Άγιον Όρος, οι οποίες όμως εξετάστηκαν με προσοχή διότι αρκετές φορές αφορούσαν προσωπικά ζητήματα.

Επισκεφθήκαμε την Κόνιτσα όπου συναντήσαμε πολλούς συγγενείς και φίλους του Αγίου Παΐσιου. Σημαντικές πληροφορίες μάς έδωσε ο γιος του ψάλτη του Αγίου Αρσενίου του Καππαδόκη, κ. Δημήτριος Κορτσινόγλου. Γνωρίσαμε τον Ηγούμενο και τους μοναχούς της Μονής Στομίου, οι οποίοι εμπλούτισαν τις γνώσεις μας για τον Άγιο. Επίσης, μιλήσαμε αρκετές φορές με μοναχούς που ησυχάζουν στο Σινά (Αρχιεπίσκοπο Σινά, Φαράν και Ραιθιώπατέρα Δαμιανό, Γέροντα Παύλο Σιναΐτη) και πνευματικούς Γέροντες του Αγίου Όρους (Γέροντα Ιωάννη Αγιαννανίτη, Γέροντα Γαβριήλ από το Κουτλουμουσιανό Κελί Οσίου Χριστοδούλου, Γέροντα Παΐσιο Κρητικό από το Βατοπεδινό Κελί Αγίου Χαράλαμπος Καρυών, κ.ά.) και οι οποίοι έζησαν τον Άγιο από κοντά. Αντλήσαμε επιπλέον πληροφορίες από τα όσα έγραψε ο μακαριστός ιερομόναχος Ισαάκ ο Αγιορείτης, ο οποίος υπήρξε πνευματικό τέκνο του. Μελετήσαμε με προσοχή επί είκοσι τρία και πλέον χρόνια, από αγάπη προς τον Άγιο Παΐσιο, όλα όσα έχουν γραφεί για αυτόν. Πολλές φορές μεταφέραμε στις τάξεις μας τους Λόγους του, οι οποίοι πάντα συγκινούσαν τους μαθητές μας. Συζητήσαμε συχνά αυτά τα χρόνια με πολλά πνευματικά τέκνα του, τόσο στο Άγιον Όρος όσο και στον κόσμο. Επιμείναμε σε όσα ο ίδιος ο Άγιος είχε πει. Με αυτόν τον τρόπο θελήσαμε να αποφύγουμε τυχόν παραποιήσεις του λόγου του, κάτι που ορισμένες φορές έχει συμβεί από υπερβολική αγάπη, με δεδομένο ότι πολλοί έγραψαν και είπαν πολλά για αυτόν. Προκειμένου να τεκμηριώσουμε τη γνησιότητα του Βίου και του Λόγου του αναγκαστήκαμε να χρησιμοποιήσουμε υποσελίδιες παραπομπές.

Το ανά χείρας βιβλίο δε γράφτηκε για να διαβαστεί γρήγορα και εν συνεχεία να φυλαχθεί σε κάποια βιβλιοθήκη. Είναι δυνατόν να διαβαστεί αποσπασματικά –π.χ., μπορεί κανείς να διαβάσει για την παιδική ηλικία του Αγίου στην Κόνιτσα ή για τη ζωή του στο Σινά, μια διήγησή του περί αδικίας, τον Λόγο του περί ασθενείας ή την εσχατολογία του– και αενάως να παρέχει ωφέλεια. Ευχόμαστε, η *Προσωπογραφία* να ωφελήσει προσφέροντας ελπίδα και χαρά, σε τούτα τα «δύσκολα χρόνια», στους αναγνώστες του.

Η *Προσωπογραφία* του Αγίου Παΐσιου χωρίζεται σε δύο μέρη:

Στο Πρώτο Μέρος ασχολούμαστε με τον Βίο του, που αναπτύσσεται σε τέσσερα κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο παρακολουθούμε τον βίο του Αγίου ως κοσμικού. Στο δεύτερο κεφάλαιο καταγράφουμε τον μοναχικό του βίο. Στο τρίτο κεφάλαιο αναφερόμαστε στα πρόσωπα που επηρέασαν τον Άγιο ως μοναχό (Άγιος Αρσένιος ο Καππαδόκης, Παΐσιος Β΄, Γέροντας Χατζη-Γεώργης, παπα-Τύχων ο Ρώσος, καθώς και άλλοι δεκαεπτά Όσιοι Γέροντες που επηρέασαν τη μοναχική βιωτή του). Στο τέταρτο κεφάλαιο καταγράφουμε ορισμένα «θεία γεγονότα», όπως ο ίδιος τα αποκάλυψε.

Στο Δεύτερο Μέρος αναπτύσσονται οι Λόγοι του Αγίου Παΐσιου σε δέκα κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο παρατίθεται ο λόγος του περί Μοναχισμού (αποστολή του μοναχού, ο κίνδυνος της αποτυχίας, μονές)· στο δεύτερο, ο λόγος του περί της Οικογένειας (γάμος, οικογένεια, ανατροφή των παιδιών, εφηβεία και νεανική ηλικία)· στο τρίτο, ο λόγος του περί του Θεού (σχέση του Θεού με τον άνθρωπο, γνώση Θεού)· στο τέταρτο, ο λόγος του περί των Αγίων· στο πέμπτο, ο λόγος του περί των Αρετών (προσευχή, αγάπη, ταπείνωση, πίστη, νους-καρδιά-συνείδηση, λογισμοί, υπομονή, απλότητα, πνευματική ζωή)· στο έκτο, ο λόγος του περί των Παθών (αμαρτία, υπερηφάνεια, εγωισμός, απιστία, κατάκριση, αδικία, κοσμικό πνεύμα)· στο έβδομο, ο λόγος του περί της Με-

τάνοιας και της Εξομολόγησης· στο όγδοο, ο λόγος του περί του Πόνου και της Ασθένειας· στο ένατο, ο λόγος του περί του Θανάτου και της μετά θάνατον ζωής· τέλος, στο δέκατο κεφάλαιο βρίσκεται ο προφητικός λόγος του Αγίου Παΐσιου (τα «δύσκολα χρόνια», οι προφητείες του για την Εκκλησία, τους Έλληνες, την Τουρκία, η Εσχατολογία του).

Ολοκληρώνοντας, θα θέλαμε κατ' αρχάς να εκφράσουμε τις θερμότερες ευχαριστίες μας στον Διευθύνοντα Σύμβουλο των Εκδόσεων Ψυχογιός κ. Αθανάσιο Ψυχογιό και στον Καθηγητή Θεολογίας και Πρόεδρο του τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Σωτήρη Δεσπότη, γιατί η αγάπη τους προς τον Άγιο Παΐσιο τον Αγιορείτη οδήγησε στη συγγραφή της *Προσωπογραφίας*. Το βιβλίο αυτό για τον Βίο και τους Λόγους του Αγίου Παΐσιου είναι καρπός τους, γι' αυτό και τους το αφιερώνουμε. Ευχαριστούμε επίσης τη Διευθύντρια των Εκδόσεων Ψυχογιός κ. Αγγέλα Σωτηρίου, με την οποία συνεργαστήκαμε επί μακρόν μέχρι την ολοκλήρωση του βιβλίου. Κάθε φορά αισθανόμασταν σιγουριά, και ενίοτε μας άνοιξε δρόμους. Ευχαριστούμε ακόμα τον κύριο Πέτρο Γιαρμενίτη που με την επιμέλεια-διόρθωση του κειμένου συνέβαλε στην ωραιότητα του λόγου, καθώς και όλους τους συνεργάτες των Εκδόσεων Ψυχογιός που συνέβαλαν στην έκδοση του βιβλίου και τους ευχόμαστε πάντα να πρωταγωνιστούν.

Ευχαριστούμε την Ηγουμένη Φιλοθέη Σαμαρά και τις μοναχές του Ιερού Ησυχαστηρίου Ευαγγελιστής Ιωάννης ο Θεολόγος στη Σουρωτή Θεσσαλονίκης. Η προσφορά τους είναι ανεκτίμητη, καθότι έχουν παραδώσει με ακρίβεια έναν «θησαυρό»: τους Λόγους του Αγίου Παΐσιου.

Βαθιά ευγνωμοσύνη εκφράζουμε στον κ. Δημήτριο Κορτσινόγλου, γιο του Προδρόμου, ψάλτη και φίλου του Αγίου Αρσενίου του Καππαδόκη, που η μητέρα του Αναστασία ήταν η νονά του Αγίου Παΐσιου. Τον συναντήσαμε στην Κόνιτσα και μιλή-

σαμε πολλές φορές μαζί του. Αν και μεγάλος στην ηλικία (γεννήθηκε το 1928) διαθέτει φοβερή μνήμη (θυμόταν ακόμα και το όνομα του πλοίου με το οποίο ο μικρός Αρσένιος Εζνεπίδης, μετέπειτα Γέροντας Παΐσιος, ήλθε στην Ελλάδα) και μας έδωσε πολλά νέα στοιχεία για τον Άγιο. Επίσης, θερμές ευχαριστίες οφείλουμε στον κ. Βασίλειο Κίτσιο και στην κ. Αικατερίνη Κορτσινόγλου-Κίτσιο, κόρη της αδελφής του Αγίου Παΐσιου Μαρίας, τους οποίους ο Άγιος αγαπούσε πολύ. Στο σπίτι τους στην Κόνιτσα φύλασσε τα λείψανα του Αγίου Αρσενίου προτού τα παραδώσει στο Ησυχαστήριο της Σουρωτής. Ευχαριστίες οφείλουμε στην κ. Σταματία Καραμουράτη-Στράτου, κόρη της Ζωής, της μεγάλης αδελφής του Αγίου Παΐσιου, και στον γιο της Νικόλαο. Επίσης, ευχαριστούμε την κ. Ναταλία Εζνεπίδη, σύζυγο του Ραφαήλ, αδελφού του Αγίου, και την οικογένειά της, που μας δέχθηκαν στο πατρικό σπίτι του Αγίου Παΐσιου στην Κόνιτσα, καθώς και την ανιψιά του Αγίου, κ. Αντωνία Εζνεπίδη, για τη σύντομη συνομιλία που είχαμε μαζί της στη Μονή Στομίου. Ευχαριστούμε τον κ. Διονύση Γκάσιο, που έμενε στην ίδια γειτονιά με τον Άγιο Παΐσιο και μας διηγήθηκε το περιστατικό με τους αντάρτες που πήγαν στο Μπουραζάνι για να σκοτώσουν τον Αρσένιο Εζνεπίδη και τον ίδιο. Ευχαριστούμε τον κ. Παύλο Σέρρα που ήλθε πρόθυμα στο σπίτι του κ. Στάθη Βίνου και μας διηγήθηκε όσα έζησε με τον Άγιο όταν ήταν παιδί.

Χαρήκαμε που γνωρίσαμε τον Ηγούμενο της Μονής Στομίου πατέρα Κοσμά Σιώζο και τη συνοδεία του, τον πατέρα Παύλο και τον πατέρα Εφραίμ. Μιλήσαμε μαζί τους στη Μονή και συνοδοιπορήσαμε ως την Κόνιτσα. Ευχαριστούμε τον ιερέα της Κάτω Κόνιτσας πατέρα Αθανάσιο Οικονόμου που μας δέχθηκε στο σπίτι του και που ως ιερέας είχε συνεχίσει να λειτουργεί στη Μονή Στομίου μετά την αναχώρηση του Αγίου. Ευχαριστούμε πολύ τον πατέρα Διονύσιο Τάτση, ο οποίος με το Υπαίθριο Αρχονταρίκι του είχε κάνει γνωστό τον Ασκητή της Παναγούδας ενόσω αυτός ζούσε ακόμα στον κόσμο. Μιλήσαμε πολλές ώρες μαζί του

στην πλατεία της Κόνιτσας, και με μεγάλη αγάπη μάς απέστειλε τα πολλά βιβλία που έχει γράψει για τον Άγιο Παΐσιο.

Θερμότερες ευχαριστίες απευθύνουμε στον κ. Στάθη Βίνο, φίλο και συμμαθητή του κ. Αθανασίου Ψυχογιού, καθώς και στη σύζυγό του Μαρία, για τη μεγάλη βοήθειά τους στην Κόνιτσα. Μας φιλοξένησαν και μας πήγαν όπου χρειάστηκε προκειμένου να συναντήσουμε ανθρώπους που γνώρισαν τον Άγιο. Ο κ. Στάθης οδήγησε το αυτοκίνητό του σε δύσβατους δρόμους για να μας προσφέρει το καλύτερο. Ευχαριστούμε βαθύτατα τον κ. Άκη (Ααρών) Κορτσινόγλου, δισέγγονο του Προδρόμου, ψάλτη του Αγίου Αρσενίου, που μας αφιέρωσε άπλετο χρόνο – χάρη και σ' αυτόν άνοιξαν οι πόρτες και οι καρδιές στην Κόνιτσα. Ευχαριστούμε όλους τους κατοίκους της Κόνιτσας που μας δέχθηκαν στο δικό τους Άγιον Όρος, στα μέρη όπου περπάτησε από δύο ετών ο μικρός Αρσένιος (ο μετέπειτα Άγιος Παΐσιος) – ένα μέρος της καρδιάς μας έμεινε εκεί κοντά τους. Χαρήκαμε που κάναμε καλούς φίλους στην Κόνιτσα, με τους οποίους συνεχίζουμε να επικοινωνούμε.

Ευχαριστούμε για την αγάπη του τον Αρχιεπίσκοπο Σινά, Φαράν και Ραϊθώ, πατέρα Δαμιανό. Τον συναντήσαμε από κοντά τρεις φορές, μας μίλησε για το πώς κάλεσε τον Άγιο Παΐσιο στο Σινά και διηγήθηκε κάποια περιστατικά από τη ζωή του Αγίου εκεί και για την τελευταία συνάντησή τους στο Ησυχαστήριο της Σουρωτής, την προηγούμενη της κοίμησης του Αγίου, όταν του ζήτησε να του διαβάσει την ευχή «εις ψυχορραγούντα». Επίσης, ευχαριστούμε τον ονομαστό Γέροντα Παύλο Σιναΐτη, τον οποίο συναντήσαμε πολλές φορές μαζί με το πνευματικό του τέκνο και εξάδελφό μας Γέροντα Μιχαήλ Σιναΐτη. Ευχαριστούμε όλους τους Αγιορείτες Γέροντες που μας μίλησαν για τον Άγιο όλα αυτά τα είκοσι τρία χρόνια.

Ευχαριστούμε τον κ. Κωνσταντίνο Λούλη, Πολιτικό Διοικητή του Αγίου Όρους (1989-1991) κατά το διάστημα που ο Άγιος ζούσε στην Καλύβη της Παναγούδας, για τις συνομιλίες που είχαμε και τα όσα από καρδιάς μάς έγραψε για τον Άγιο Παΐσιο. Ευ-

χαριστούμε ακόμα την κ. Χριστίνα Οικονόμου, που υπηρετούσε ως κοινωνική λειτουργός στο Θεαγένειο Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης κατά το διάστημα της νοσηλείας του Αγίου Παΐσιου λίγους μήνες πριν από την κοίμησή του, για τα όσα σημαντικά μάς μετέφερε περί του Αγίου.

Τέλος, ευχαριστώ τη σύζυγό μου Ιωάννα και τον γιο μου Νικόλαο για την αγάπη τους στον Άγιο Παΐσιο και τη συμπαράστασή τους κατά τη συγγραφή του Βίου και των Λόγων του Αγίου.

Αθήνα, 13 Ιανουαρίου 2017

Βίος απίστευτος, αγγελικός, Θείου έρωτος, σύντομος. «Βιά φύσεως» για το «ύπέρ φύσιν». Λόγος προφητικός, πλούσιος, ουράνιος, παρηγορητικός, προσωπικός. Ιστορίες ζωής, αληθινές, απλές, ως παραβολές, με βαθιά νοήματα βίου και πάλης προς τον Θεό. Αυτός ο Λόγος του, ο Αυτοβιογραφικός, χωρίς να αλλοιωθεί, χωρίς να χάσει τη γλυκύτητα και την απλότητά του, την ομορφιά του, θα αποτελέσει το κέντρο για να συλλαβίσουμε οι άνθρωποι του κόσμου τον Βίο και τον Λόγο του.

Ο Αρσένιος Εξνεπίδης (ο μετέπειτα Άγιος Παΐσιος) ήρθε από την Καππαδοκία και την αγκαλιά του Αγίου Αρσενίου, με την «ανταλλαγή» του 1924 –στην πιο ακριβή ανταλλαγή–, προσφυγόπουλο σαράντα ημερών στη Μητέρα Ελλάδα, παιδί του πόνου, για να αγκαλιάσει τους πονεμένους και να κάνει δικό του για εβδομήντα χρόνια και για πάντα τον πόνο τους. Γιατί και η δική του εμπειρία από την ασθένεια ήταν «η πιο δύσκολη περίοδος της ασκητικής του ζωής». Γι' αυτό και ήθελε να ζήσει λίγο ακόμα. Για την αγάπη! «Η αγάπη, η αγάπη. Μα αν δεν ήταν αυτή η αγάπη, ποιος ξέρει πού θα αλήτευα».

Ο ονομαστός Γέροντας Παύλος Συναΐτης μάς το εξέφρασε συγκινημένος: «Η ζωή του ήταν θαυμαστή. Ότι και αν πει κανένας γι' αυτόν τον ευλογημένο άνθρωπο είναι λίγο. Είχε πολλή αγάπη και το ακατάκριτο. Δεν κατηγορούσε τους ανθρώπους. Δεν κατέκρινε ποτέ του κανέναν. Είχε και πολλή ταπεινώση. Πάνω από όλα ήταν η αγάπη».

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psichogios.gr

ISBN: 978-618-01-2116-2

9 786180 121162

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 19827